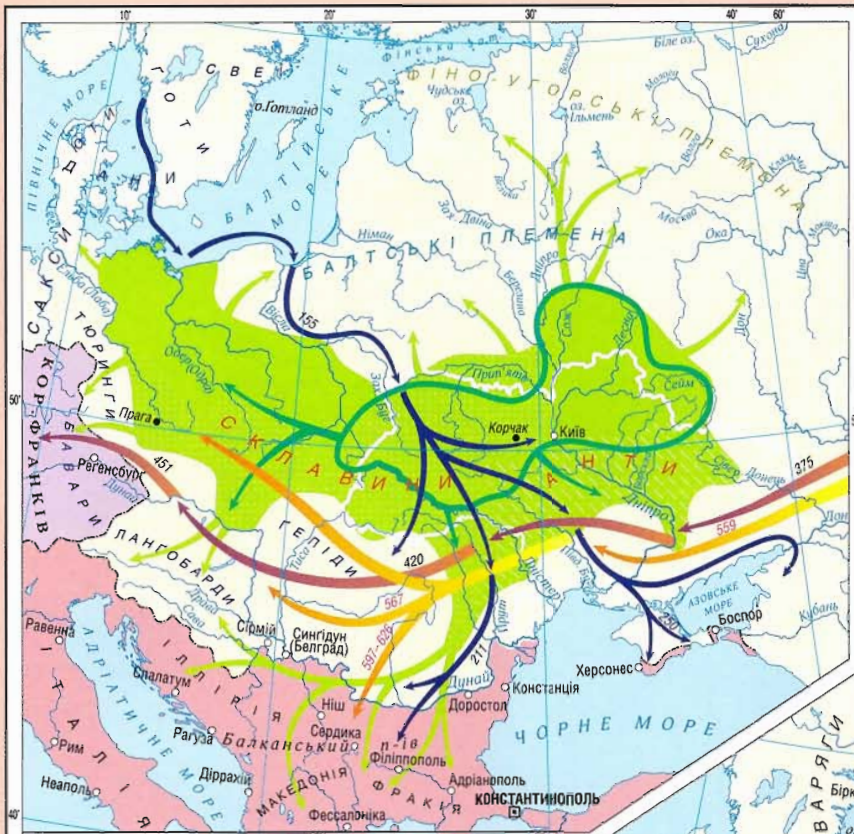

Атлас

Історія України

Слов'яни під час Великого переселення народів (III–VI ст.)

- Територія давніх слов'ян (що їх римляни називали венедами) у I ст.; напрямки розселення
 - Втроннення готів у II–III ст.
 - Переселення азійських кочових племен:
 - гунів наприкінці IV ст. аварів у середині VI ст.
 - Племена VI ст.:
 - АНТИ слов'янські ГЕПІДИ германські
 - Слов'янська територія наприкінці VI ст.; напрямки розселення
 - Археологічні культури:
 - пражко-корчацька (склавини) пенківська (анти)
 - Територія Візантійської імперії наприкінці правління Юстиніана I (527–565 рр.)
- Масштаб 1 : 20000000
(у 1 см 200 км)

Слов'яни засновують поселення. Мініатюра з Радзивіллового літопису

Слов'яни штурмують візантійську фортецю. Візантійська мініатюра

Слов'яни в VII–VIII ст.

- Розселення слов'ян наприкінці VIII ст.
 - східних західних південних
 - Переселення болгар на Дунай у другій половині VII ст.
 - Райони, де слов'яни жили упереміш з іншими племенами
 - ПОЛЯНИ Слов'янські племена
 - ЛИТВА балтські племена
 - МЕРЯ фіно-угорські племена
 - АВАРИ тюркські племена
 - АЛАНИ інші
 - Перші слов'янські державні утвори:
 - ① держава Само, VII ст.
 - ② Карантанія, від кінця VII ст.
 - ③ Болгарський ханат (держава болгар і слов'ян), від кінця VII ст.
 - Сучасні кордони України
- Масштаб 1 : 20000000
(у 1 см 200 км)

Турбаний ріг
з Чорної Могили,
що під Черніговом

Святовид-Род
(Збруцький ідол)

Племена і союзи племен:

РАДИМИЧІ	східні слов'яни	ЛИТВА	балти
ПОЛЯНИ	східнослов'янські племена – предки українців	МУРОМА	фіно-угри
ВІСЛЯНИ	західні слов'яни	ХОЗАРИ	тюрки
		ВОЛОХИ	інші
	Країна східних слов'ян у IX ст.		
	Терени, що освоювалися слов'янами		
	Терени, залишені слов'янами через напади кочовиків		
	Шлях "із Варяг у Греки"		
	Інші торговельні шляхи		

В'ЯТИЧІ

ВЕСЬ

РАДИМИЧІ

ПОЛЯНИ

ВІСЛЯНИ

ХОЗАРИ

ВОЛОХИ

РАДИМИЧІ

ПОЛЯНИ

ВІСЛЯНИ

ХОЗАРИ

ВОЛОХИ

РАДИМИЧІ

ПОЛЯНИ

ВІСЛЯНИ

ХОЗАРИ

ВОЛОХИ

Племена, що сплачували данину хозарам у IX ст.

Племена, що сплачували данину варягам

"Руська земля" – князівство Аскольда у 860–882 рр.

Перші осідки варязьких князів Рюрика (1), Синеуса (2) і Трувора (3) (від 862 р.)

Князівство Рюрика і його столиця у 873–882 рр.

Похід Олега на Київ у 882 р.

Межі Олегової держави станом на 912 р.

Земля уличів, приєднана до Русі князем Ігорем близько 940 р.

Шлях полюддя

Місце, де деревляни вбили Ігоря (945 р.)

Походи русів проти візантійців і хозар

Переселення печенігів у другій половині IX ст.

Переселення угорців за Карпати у 895–906 рр.

Масштаб 1 : 12000000
(у 1 см 120 км)

Печатка Святослава

Монета візантійського імператора Іоанна Цимісія (969–976 рр.)

Руський меч

Ольга зі Святославом

Святославове військо перемагає хозар. 966 р.

Київська Русь станом на 945 р.

- Похід Ольги проти деревлян і зруйнування їхньої столиці (946 р.)
- Походи Святослава із зазначенням років
- Землі, що Святослав приєднав до Русі
- Землі, залежні від Святослава
- Болгарські землі, якими в 968–971 рр. володів Святослав, а потім – Візанція

Володіння родини Рюриків

Міста, які Святослав роздав в управління своїм синам: Ярополкові (1), Олегові (2) і Володимирові (3)

- 968 Битви Святослава з греками і болгарами
- Битва з печенігами і загибель Святослава (972 р.)

Масштаб 1 : 12000000
(у 1 см 120 км)

Монета Володимира Великого

Землі, на які поширювалася влада Володимира Святославича після утвердження в Києві та перемоги над Ярополком (980 р.)

Землі, які відокремилися від Русі за часів міжусобиць 972–980 рр. і знову приведені до покори Володимиром

Походи Володимира (із зазначенням років)

Червенські міста і країни волинян та білих хорватів, приєднані до Русі в 981 і 993 рр.

Зележні землі

Хрещення Володимира в Херсонесі (988 р.)

Хрещення киян (літо 988 р.)

Межі та центри земель, які Володимир роздав в управління своїм синам

1

Святополк

2

Ізяслав (після 1001 р. його заступив Брячислав Ізяславич)

3

Ярослав (змінив померлого Вишеслава, сам спочатку володів Ростовом)

4

Всеволод

5

Святослав

6

Мстислав

7

Борис

8

Гліб

9

Станіслав

10

Судислав (від 1014 р.)

Землі, якими великий князь Володимир управляв безпосередньо

Напади печенігів

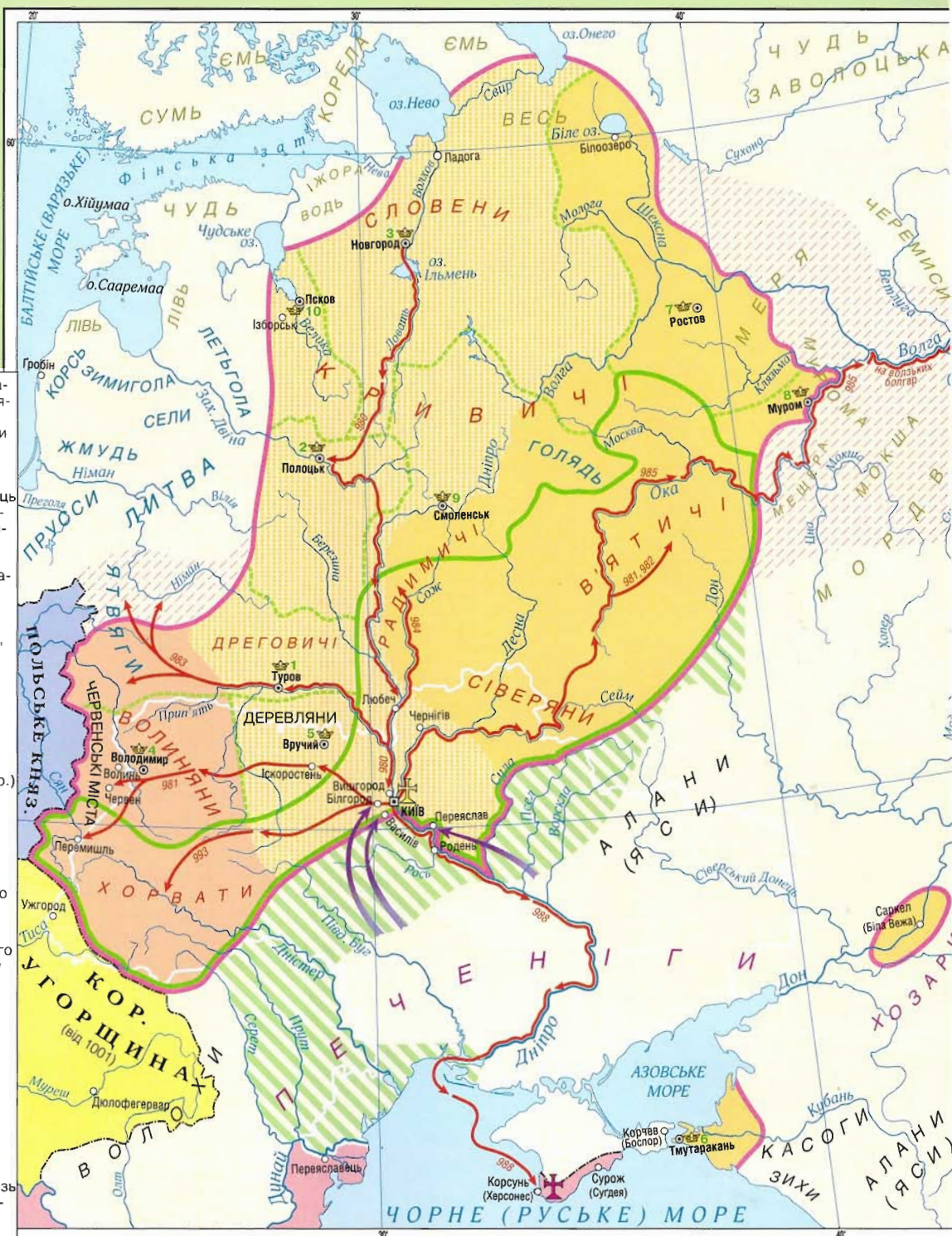
Терени, втрачені Руссю через навалу печенігів

Київська держава наприкінці правління Володимира Святославича (1015 р.)

Володіння Візантійської імперії

Сучасні кордони України

Масштаб 1 : 10000000
(у 1 см 100 км)

Володимир вирушає на в'ятичів. 982 р.

Похід Ярослава на Польщу. 1031 р.

Зовнішня політика Ярослава Мудрого

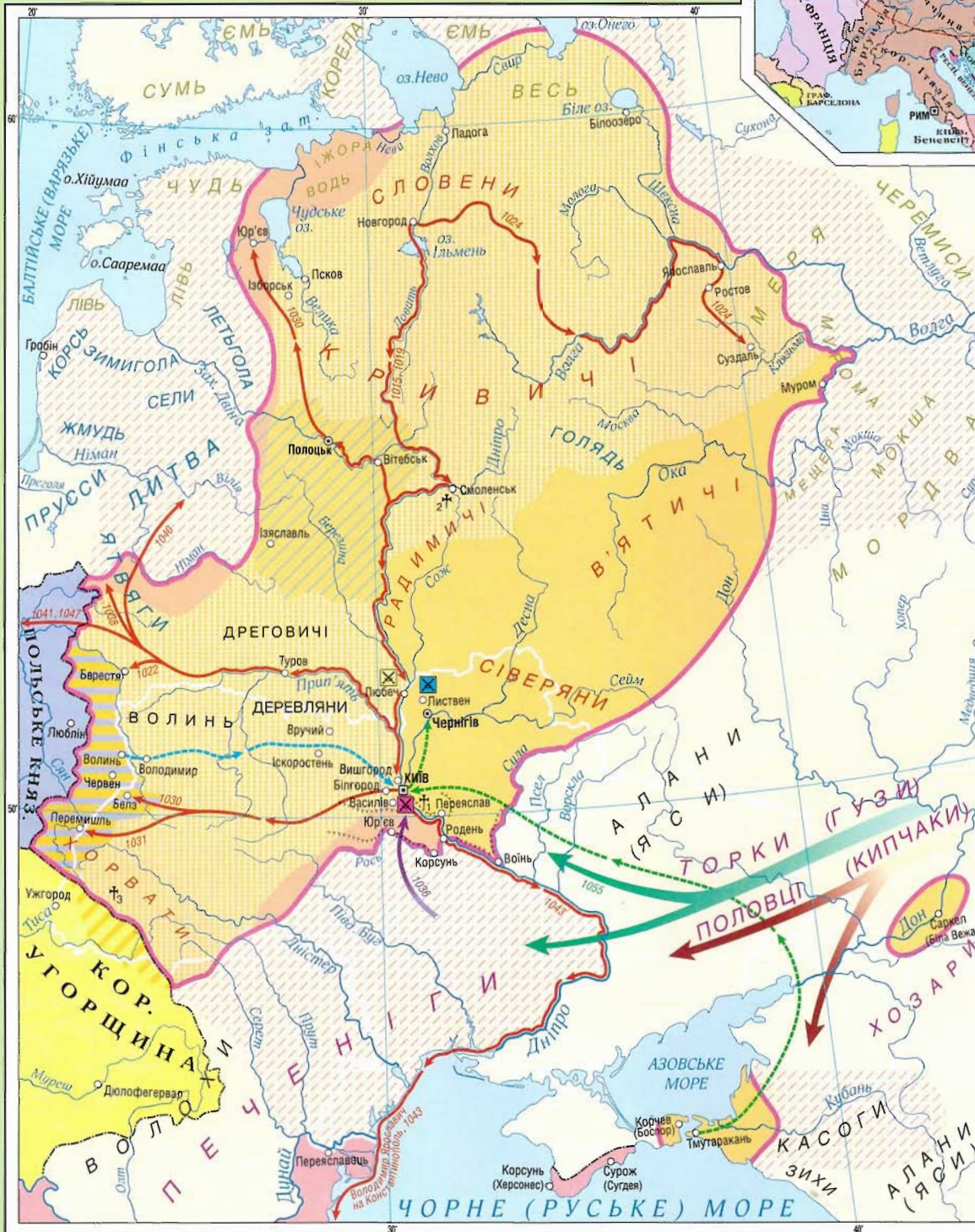
----- Руські посольства до імператора Священної Римської імперії Генріха III (1040 і 1043 рр.)
 --- Священна Римська імперія
 --- Кордони держав станом на 1036 р.

----- Міждинастичні шлюби Ярославової родини

- ① Ярослав ♂ Інгігерда, дочка шведського короля Олафа III Скотконунга (1019 р.)
- ② Доброніга-Марія, сестра Ярослава ♂ Казимир Відновитель, князь польський (1042 р.)
- ЯРОСЛАВИЧІ:
- ③ Володимир ♂ Ода фон Штаде, дочка маркграфа Північної марки (1043 р.)

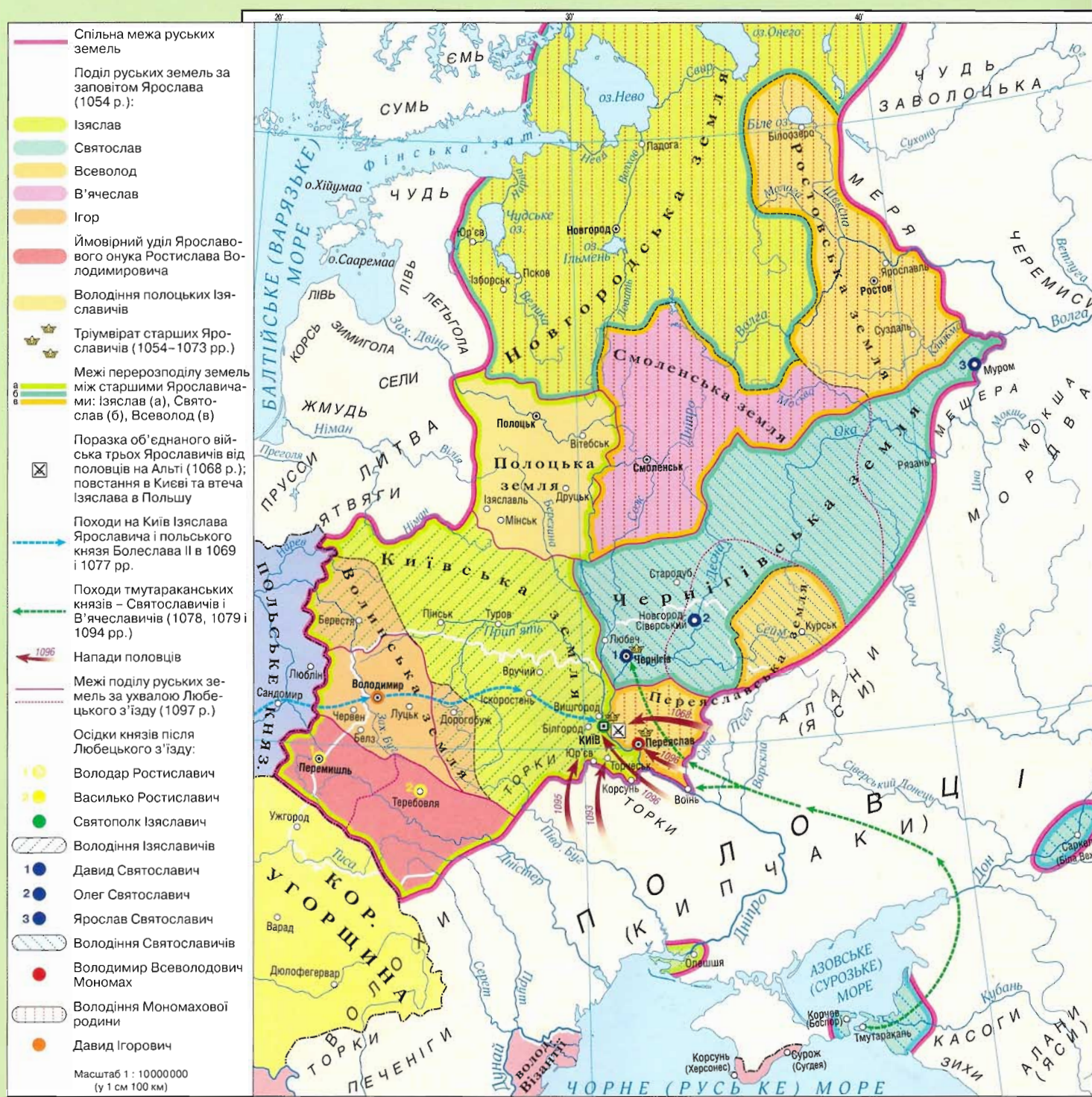
- ④ Ізяслав ♂ Гертруда, дочка польського князя Мешка II (1042 р.)
- ⑤ Анастасія ♂ Андрій I, король угорський (1046 р.)
- ⑥ Святослав ♂ Киликія, сестра трієрського архієпископа Бургарда
- ⑦ Всеволод ♂ Марія-Анастасія, родичка візантійського імператора Константина IX Мономаха (1046 р.)
- ⑧ Єлизавета ♂ Гаральд III Суворий, норвезький король (1045 р.); другий шлюб – Свен II Естріцен, король данський (1067 р.)
- ⑨ Анна ♂ Генріх I, король Франції (1051 р.); потім (1060 р.) – граф Рауль II де Крепі і Валуа
- ⑩ Ігор ♂ Кунегунда, дочка Оттона маркграфа меісенського

Масштаб 1 : 40000000
 (у 1 см 400 км)

- † Місця, де за наказом Святополка Окаяного було вбито Бориса (1), Гліба (2) і Святослава (3) у 1015 р.
- ✕ Перша битва Ярослава зі Святополком (1016 р.)
- ➔ Похід Святополка і польського князя Болеслава I на Київ (1018 р.), їхня поразка і воякяріння Ярослава (1019 р.)
- ➔ Похід Мстислава Володимировича на Київ із хозарами і касогами (1023–1024 рр.)
- ✕ Битва між Ярославом і Мстиславом (1024 р.)
- Володіння князів у 1026–1034 рр.:
 Ярослав Володимировича
 Мстислава Володимировича
 Брячислава Ізяславича
- Примітка. Після смерті Мстислава в 1036 р. Ярослав почав правити одноосібно
- ➔ Походи Ярослава Мудрого і його сина Володимира (із зазначенням років)
- ✕ Останній напад печенігів та їхня поразка під Києвом (1036 р.)
- Землі, приєднані до Русі за Ярослава Мудрого
- Землі, залежні від Ярослава Мудрого
- Територія Червенських міст, які з 1018 р. захопив польський князь, а Ярослав відвоював у 1031 р.
- Закарпаття, зайняте угорцями
- Змієві вали
- Переселення кочовиків близько середини XI ст.:
 торків
 половців
- Київська держава наприкінці правління Ярослава Володимировича (1054 р.)

Масштаб 1 : 10000000
 (у 1 см 100 км)

Банкет трьох старших Ярославичів у 1072 р.

Володимир Мономах і Святополк Ізяславич у 1103 р.

Битва з половцями на річці Сутинь. 1103 р.

Зовнішня політика Володимира Мономаха

- Священна Римська імперія
- Кордони держав станом на 1113 р.
- Міждинастичні шлюби Мономахової родини
- 1 **Володимир Мономах** ♂ Гіта, дочка англійського короля Гаральда (1070 р.); другий шлюб – дочка половецького хана Аєли (1107 р.)
- 2 **Свєпраксія-Адельгейда**, сестра Володимира ♂ Генріх фон Штаде, маркграф Північної марки (1086 р.); другий шлюб – імператор Священної Римської імперії Генріх IV (1089 р.)

МОНОМАХОВИЧІ:

- 3 **Мстислав** ♂ Христина, дочка шведського короля Інге Стейкельсона (1095 р.)
- 4 **Ярополк** ♂ Олена, дочка яського князя (1116 р.)
- 5 **Марина** ♂ "Лев Діоген", претендент на візантійський престол
- 6 **Свєфимія** ♂ Калман Книжник, король Угорщини (1112 р.)
- 7 **Юрій Довгорукий** ♂ дочка половецького хана Аєли (1108 р.)
- 8 **Андрій** ♂ дочка половецького хана Тугоркана (1117 р.)

Масштаб 1 : 400 000 000 (у 1 см 400 км)

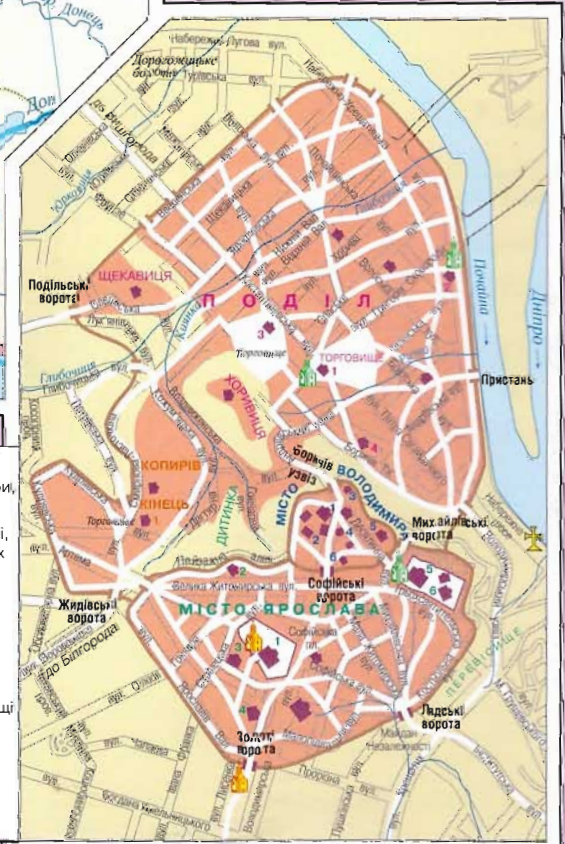

Христос-Вседержитель.
Мозаїка із Софійського собору

- Спільна межа руських земель у першій чверті XIII ст.
- - - Межі князівств
- Найрозвинутіші та населені землі на Русі
- Ліси
- Порубіжний лісостеп
- Шляхи:
 - сухоподільні
 - волюки
 - річкові та морські
- Міста:
 - найбільші
 - великі
 - інші
- Єпархії Київської митрополії:
 - ✙ засновані в X–XI ст.
 - ✙ засновані у XII–XIII ст.
- ✙ інші (кримські) єпархії Царгородського патріархату
- + Монастирі
- Міста, де збереглися архітектурні пам'ятки давньоруської доби
- Центри літописання
- Солонні промисли

Масштаб 1 : 10000000
(у 1 см 100 км)

Київ у X–XIII ст.

- Міські укріплення (дерево-земляні); ворота
- Забудована територія
- ✙ Місце хрещення киян у 988 р.
- ✙ Визначні споруди
- ✙ Пам'ятки давньоруської доби, що збереглися
- ✙ Відтворені пам'ятки або нові, збудовані на місці втрачених
- ✙ Сучасні вулиці

МІСТО ВОЛОДИМИРА

- 1 Десятинна церква
- 2 Княжий двір
- 3 Хрестовоздвиженська церква
- 4 Тонда
- 5 Церква Василя Великого
- 6 Церква Феодора Тірона

МІСТО ЯРОСЛАВА

- 1 Софійський собор
- 2 Церква Спаса
- 3 Тринітська церква
- 4 Георгіївська церква
- 5 Михайлівський Золотоверхий собор
- 6 Церква Дмитрія Солунського

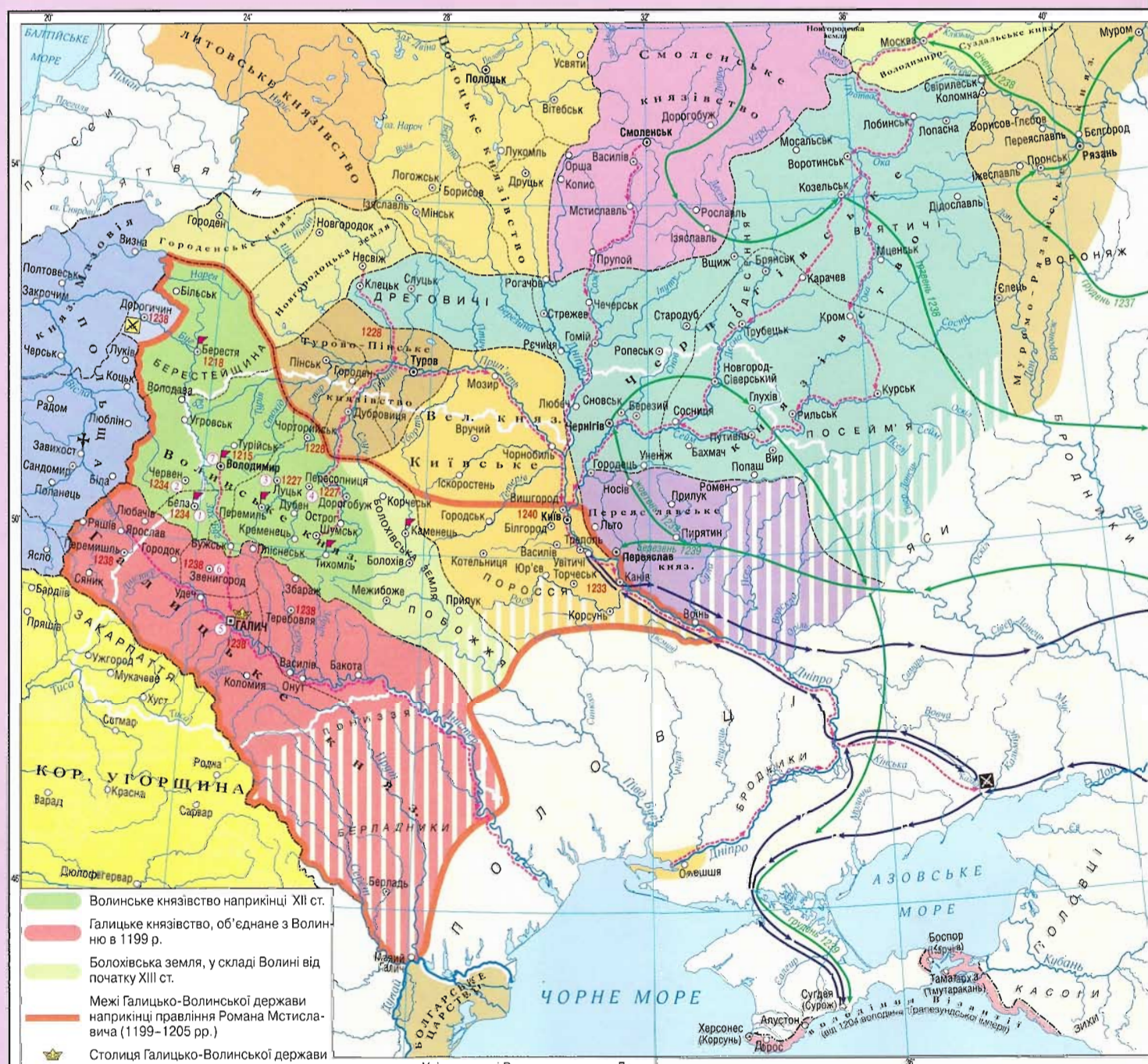
КОПИРІВ КІНЕЦЬ

- 1 Церква Симеона
- 2 Церква Успіння Богородиці Пирогощі
- 3 Іллінська церква
- 4 Церква Миколая
- 5 Церква Різдва Богородиці

Масштаб 1 : 30000
(у 1 см 300 м)

Мініатюра з «Збірника Святослава».
1073 р.

- Волинське князівство наприкінці XII ст.
- Галицьке князівство, об'єднане з Волиню в 1199 р.
- Болохівська земля, у складі Волині від початку XIII ст.
- Межі Галицько-Волинської держави наприкінці правління Романа Мстиславича (1199–1205 рр.)
- Столиця Галицько-Волинської держави
- Місце загибелі Романа Мстиславича 19 червня 1205 р.
- Розподіл галицько-волинської спадщини між князями після смерті Романа Мстиславича:

Романові небожі з волинських Мономаховичів:

- 1 Олександр Всеволодович
- 2 Всеволод Всеволодович

Романові двоюрідні брати:

- 3 Інгвар Ярославич
- 4 Мстислав Ярославич Німий
- Сини сіверського князя Ігоря Святославича (онуки Ярослава Осмомисла):
- 5 Володимир
- 6 Роман
- 7 Святослав

Масштаб 1 : 7000000
(у 1 см 70 км)

- 1240 Роки приєднання волостей до володіння Данила Романовича
- Перемога Данилового війська над лицарями-хрестоносцями під Дорогичином у березні 1238 р.
- Перший похід монголів на Русь у 1223 р.
- Похід руських князів проти монголів навесні 1223 р.
- Битва на Калці 31 травня 1223 р.; поразка руських військ
- Походи монголів у 1237–1239 рр.

Роман Мстиславич у битві 1204 р.

Хан Батий. Китайський малюнок XIV ст.

Монгольський вершник

Спільна межа руських земель напередодні монгольської навали

Походи монголів:

- 1237–1238 рр. (а – головні сили, б – окремі загони)
- 1239 р.
- 1240–1242 рр.

Порушані монголами міста:

- за літописними джерелами
- за даними археології або припущенням дослідників
- Найбільші перемоги монголів

Масштаб 1 : 10000000 (у 1 см 100 км)

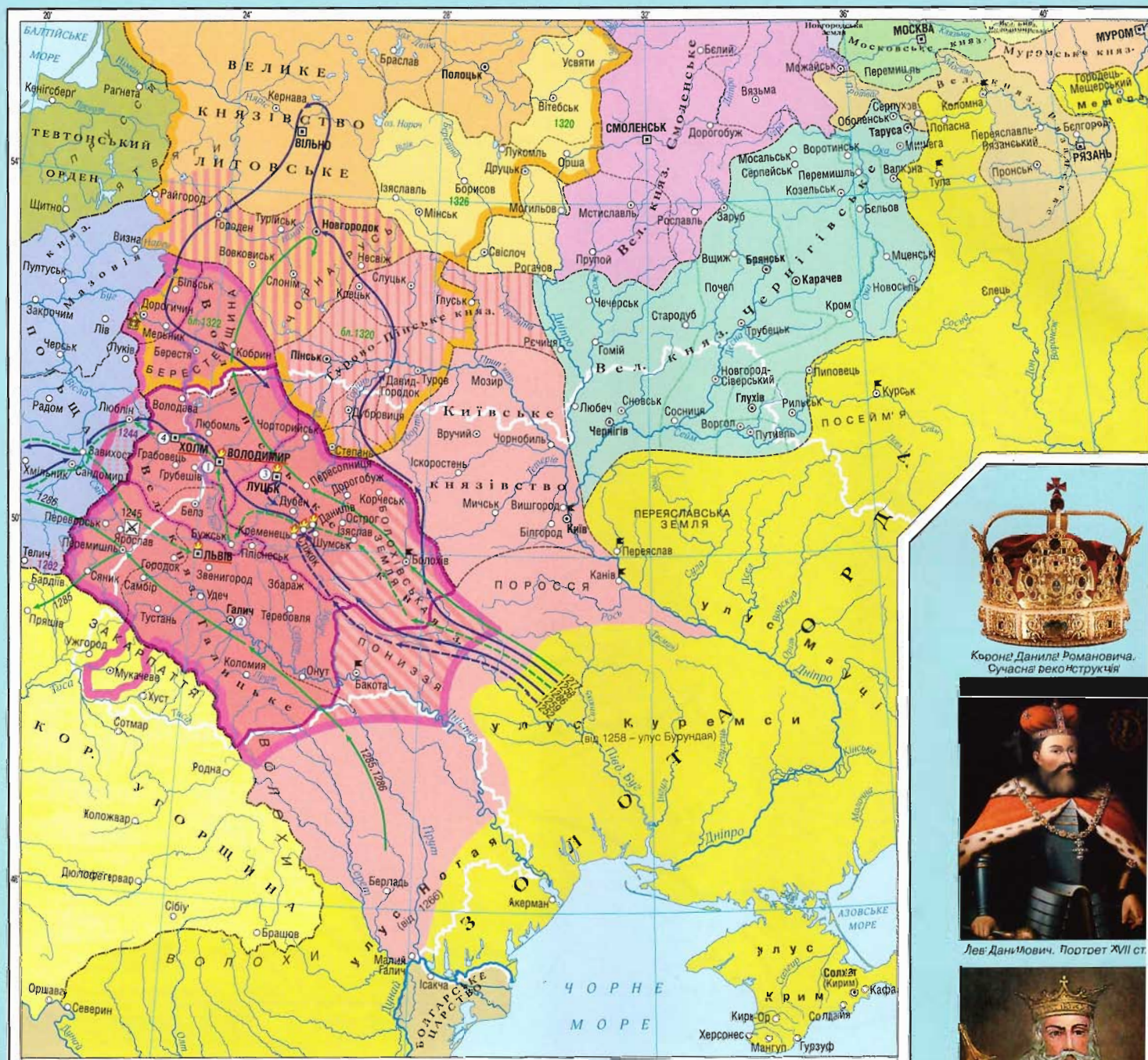
Пайза – монгольський символ влади

Русь і Золота Орда

- Золота Орда (Улус Джучі) наприкінці XIII ст.
- Столиця Золотої Орди
- Межа територій, залежних від Золотої Орди
- Руські князівства
- Великий шовковий шлях

Масштаб 1 : 35000000 (у 1 см 350 км)

Корона Данила Романовича. Сучасна реконструкція

Лев Данилович. Портрет XVII ст.

Юрій Львович. Сучасна реконструкція

Татари здобувають фортецю. Західноєвропейська мініатюра

- Галицько-Волинська держава напередодні монгольської навали (1240 р.)
- Землі, на які поширювалася влада Данила Романовича після 1240 р.
- Перемога Данила над польсько-угорським військом під Ярославом 17 серпня 1245 р.
- Болехівська земля і Галицьке Подніззя, що їх Данило знову привів до покори в 1256–1260 рр.
- Поніманські землі, приєднані до Галицько-Волинської держави в 1250-ті роки і втрачені до 1263 р.
- Турово-Пінське князівство, залежне від Данила Романовича
- Інші територіальні придбання Данила (із зазначенням років)
- Коронація Данила Романовича в 1253 р.
- Міста, у яких за вимогою монгольського князя Бурундая було зруйновано укріплення (1259 р.)
- Межі поділу галицько-волинської спадщини по смерті Данила Романовича:
 - 1 Василько Романович
 - 2 Лев Данилович
 - 3 Мстислав Данилович
 - 4 Шварно Данилович

- Походи монгольських военачальників на захід у другій половині XIII ст.:
 - Куремси
 - Тулабуги
 - Бурундая
 - Ногая
- Осідки баскаків
- Галицько-Волинська держава за правління Юрія Львовича (1301–1308 рр.)
- Галицько-Волинська держава за правління Юрія II Болеслава (1325–1340 рр.)
- Столиці Галицько-Волинської держави:
 - за Данила Романовича
 - за Льва Даниловича
 - за Юрія Львовича
- Холм
- Львів
- Волинський
- 1320
- Велике князівство Литовське наприкінці XIII ст.
- Межі Великої князівства Литовського наприкінці правління Гедиміна (1316–1341 рр.); роки приєднання територій
- Межі поділу Чернігівського князівства після вбивства в Орді князя Михайла Всеволодовича (1246 р.)

Масштаб 1 : 7000000
(у 1 см 70 км)

Великий князь литовський Ольгерд

Вітовт у битві під Грюнвальдом.
З картини Я. Матейки

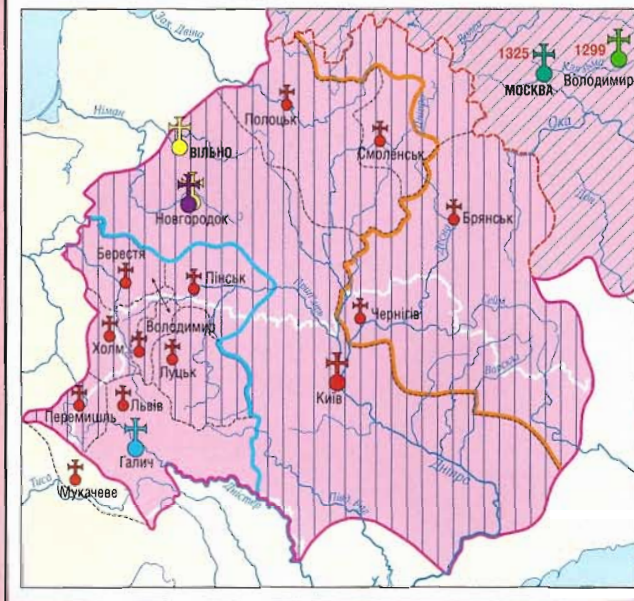
Луцький замок. XIV–XV ст.

- Міста великі ○ середні ○ малі ○ Інші поселення
- Міста, яким було надано маґдебурзьке право:
- до XIV ст. ● у XV ст.
 - у XIV ст. ● у першій половині XVI ст.
- Торговельні шляхи:
- суходольні — водні
- Напрямки перевезень товарів
- Соляні промисли

- Пам'ятки архітектури і мистецтва, що збереглися:
- пам'ятки мурованої архітектури:
 - фортеці та замки
 - православні храми
 - католицькі храми
 - вірменські храми
 - мечеті
 - Дерев'яні православні церкви
 - Фрески роботи українських майстрів
 - Латинські школи
 - Осереди іконопису
 - Літописання і виготовлення книжок
 - Православні монастирі
 - Друкарня Швайпольта Фіоля, де було надруковано перші кириличні книги (1481–1491 рр.)
 - Київ
 - Галич
 - Луцьк
 - Львів
 - Луцьк
 - Українська етнічна територія
 - Кордони держав на зламі XV–XVI ст.

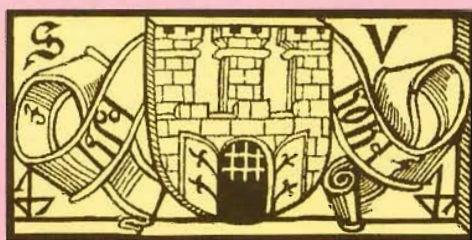
Масштаб 1 : 7000000
(у 1 см 70 км)

Київська митрополія в XIV–XV ст.

- Київська митрополія та її столиця у XIV – першій половині XV ст.
- 1299 1325 Переїзд Київських митрополитів до Володимира на Клязьмі, а потім до Москви
- Офіційне перенесення Київської митрополічної кафедри до Володимира на Клязьмі (1354 р.)
- Межі та столиця Галицької митрополії (1303–1347, 1371–1415 рр.)
- Литовсько-Руська митрополія та її столиця у 1414–1458 рр.
- Столиці відновленої Київської митрополії (після 1458 р. у Новгородку, від 1474 р. у Вільні)
- Межі єпархій і осідки єпископів
- Новоутворена Московська митрополія та її столиця (1461 р.)
- Межа впливу Московської митрополії на початку XVI ст.

Масштаб 1 : 15000000
(у 1 см 150 км)

Видавничий знак Швайпольта Фіоля. Краків, 1491 р.

Св. Юрій Зміборець. Ікона зі Станілі. XIV ст.

Навчальні атласи, стінні та контурні карти з історії в магазинах «Атласи та карти»
Київ, вул. Попудренка, 54 (044) 292-31-24, 573-26-84,
Київ, вул. Червоноармійська, 69 (044) 537-06-18

ЗМІСТ

Сторінка	масштаб
1 Велике розселення слов'ян	1 : 20 000 000
Слов'яни в VII – VIII ст.	1 : 20 000 000
2 Утворення Київської Русі. Перші князі	1 : 12 000 000
3 Київська Русь за правління Ольги і Святослава	1 : 12 000 000
4 Київська держава за князювання Володимира Великого	1 : 10 000 000
5 Київська держава за князювання Ярослава Мудрого	1 : 10 000 000
Зовнішня політика Ярослава Мудрого	1 : 40 000 000
6 Київська держава за правління Ярославичів	1 : 10 000 000
7 Київська держава за правління Володимира Мономаха і Мстислава Володимировича	1 : 10 000 000
Зовнішня політика Володимира Мономаха	1 : 40 000 000
8 Київське, Переяславське, Чернігівське, Галицьке і Волинське князівства в 1132 – 1199 роках	1 : 7 000 000
9 Церква, культура і господарство Київської Русі	1 : 10 000 000
Київ у X – XII ст.	1 : 30 000
10 Українські землі в 1199 – 1240 роках. Галицько-Волинська держава	1 : 7 000 000
11 Монгольська навала на Русь	1 : 10 000 000
Русь і Золота Орда	1 : 35 000 000
12 Українські землі в 1245 – 1340 роках. Галицько-Волинська держава	1 : 7 000 000
13 Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (1340 – 1392 рр.)	1 : 7 000 000
14 Литовсько-руська держава за часів Вітовта (1392 – 1430 рр.)	1 : 7 000 000
15 Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (1431 – 1514 рр.)	1 : 7 000 000
16 Церква, культура і господарство на українських землях у XIV – на початку XVI ст.	1 : 7 000 000
Київська митрополія в XIV – XV ст.	1 : 15 000 000

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист 1/11-8618 від 21.05.2013 р.)
ДЕРЖАВНЕ НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАРТОГРАФІЯ»

вул. Попудренка, 54, м. Київ-94, МСП-660, 02660
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №398 від 03.04.2001

Упорядник Д.Е. Ісаєв
Рецензенти: В.С. Власов, Ж.М. Гаврилюк, Ю.С. Хомаров, О.А. Худобець
Редактор Д.Е. Ісаєв
Дизайнер С.М. Сухенко
Технічний редактор О.О. Грачова

Формат 62х93/8. Ум. друк. арк. 2,14
Замовлення № 05291

ТОВ «Триада-Прінт»
вул. Бастіонна, 15, м. Київ, 01014

© ДНВП «Картографія», 2012, 2013.

ISBN 978-617-670-236-8

9 786176 702368 >